

BESLUT ENLIGT 58 D § I LAGEN OM SMITTSAMMA SJUKDOMAR FÖR KOMMUNERNAS OMRÅDEN I PÄIJÄNNE-TAVASTLANDS SJUKVÅRDSDISTRIKT

BAKGRUND

Världshälsoorganisationen WHO klassificerade coronavirusepidemin som en pandemi den 11 mars 2020. Coronaviruset är en allmänfarlig smittsam sjukdom. Enligt statsrådets första rekommendation 12.3.2020 skulle offentliga sammankomster begränsas för att förhindra spridning av den infektion (covid-19) som det nya coronaviruset orsakade.

Regionförvaltningsverket i Södra Finland har 13.3.2020–24.5.2021 fattat beslut om restriktioner enligt lagen om smittsamma sjukdomar för sin region.

Regionförvaltningsverket har i beslutet (ESAVI/18486/2021) med stöd av 58 d § 1 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar ålagt samtliga aktörer som avses i 58 d § 5 momentet att i kommunernas områden i Egentliga Tavastlands och Päijänne-Tavastlands sjukvårdsdistrikt ordna användningen av utrymmen som avses i 3 momentet som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrupps vistelse på ett sådant sätt att kunder och sällskap som deltar i verksamheten de facto kan undvika sådan närkontakt med varandra som avses i 4 momentet. Beslutet är i kraft 1.6.2021–15.6.2021.

HÖRANDE

En hörandeprocess hade kunnat äventyra syftet med det här beslutet. Den försening hörandet hade medfört skulle ha inneburit betydande olägenheter för människors hälsa och den allmänna säkerheten. Därför har regionförvaltningsverket med stöd av 34 § 2 momentet 4 punkten i förvaltningslagen (434/2003) inte ordnat något hörande i ärendet.

REGIONFÖRVALTNINGSVERKET I SÖDRA FINLAND

Postadress: PB 1, 13035 AVI | Besöksadress: Wähjärvenkatu 6, Tavastehus

tfn 0295 016 000

registratur.sodra@rfv.fi

www.rfv.fi

Besöksadress i Helsingfors

Bangårdsvägen 9

Besöksadress i Kouvola

Kauppamiehenkatu 4

REGIONFÖRVALTNINGSVERKETS BESLUT OCH MOTIVERING

Föreläggande

Regionförvaltningsverket i Södra Finland förpliktar med stöd av 58 d § 1 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar aktörer som avses i 58 d § 5 momentet att ordna användningen av sådana utrymmen som avses i 3 momentet som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrups vistelse i kommunernas områden i Päijänne-Tavastlands sjukvårdsdistrikt så att kunder, de som deltar i verksamheten och sällskap de facto kan undvika i 4 momentet avsedd närkontakt med varandra.

Aktörerna enligt 58 d § 5 momentet, i 3 momentet avsedda utrymmen som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrups vistelse och i 4 momentet avsedd närkontakt definieras i motiveringen till beslutet.

Beslutet gäller inte läroanstalternas verksamhet, småbarnspedagogik, professionell idrott eller verksamhet som hör till privatlivet eller familjelivet.

Beslutet är i kraft 2.6.2021–30.6.2021.

Det här beslutet ersätter för perioden 2.6.2021–15.6.2021 Regionförvaltningsverket i Södra Finlands beslut (ESAVI/18486/2021) enligt 58 d § i lagen smittsamma sjukdomar av den 24 maj 2021 för kommunernas områden i Päijänne-Tavastlands sjukvårdsdistrikt.

Till övriga delar förblir regionförvaltningsverkets beslut (ESAVI/18486/2021) fortsättningsvis i kraft enligt beslutet.

Motivering

Väsentliga bestämmelser

Enligt 1 § i lagen om smittsamma sjukdomar är syftet med lagen att förebygga smittsamma sjukdomar och spridningen av dem samt deras negativa konsekvenser för människor och samhället.

Genom lagen om ändring och temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar (147/2021) har till lagen om smittsamma sjukdomar bland annat temporärt lagts till paragraferna 58 c–58 h och 59 a–59 e §. Den temporära ändringen av lagen om smittsamma sjukdomar är i kraft till och med den 30 juni 2021.

58 d och 58 g § i lagen om smittsamma sjukdomar har ändrats genom lagen om ändring av 58 d och 58 g § i lagen om smittsamma sjukdomar

(262/2021). Ändringen trädde kraft 31.3.2021 och gäller till och med 30.6.2021.

58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar har ändrats genom lagen om ändring av 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar (446/2021). Ändringen har trätt i kraft den 1 juni 2021.

Genom lagen om temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar (447/2021) förlängdes tiden som de temporära paragraferna 58 a - 58 h och 59 a – 59 e är i kraft till den 31 december 2021. Lagen träder i kraft den 1 juli 2021.

I 58 c § 1 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar bestäms det att en i 3 mom. avsedd aktör som disponerar över sådana utrymmen inomhus som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrupps vistelse eller sådana med avseende på område och funktion avgränsade utrymmen utomhus som används för syften som riktar sig till kunder eller deltagare och för vars användning för verksamheten i fråga verksamhetsarrangören ansvarar vid en viss tidpunkt ska, för att förhindra spridning av covid-19-epidemin, i sin verksamhet se till att:

- 1) kunderna och deltagarna har möjlighet att rengöra händerna,
- 2) kunderna och deltagarna ges instruktioner om upprätthållande av tillräckliga avstånd, om rengöring av händerna och om andra motsvarande rutiner som förhindrar spridning av smitta; och
- 3) rengöringen av utrymmen och ytor effektiviseras utöver vad som någon annanstans föreskrivs om rengöring när det gäller verksamheten i fråga.

Enligt 2 momentet i den aktuella paragrafen ska en i 3 momentet avsedd aktör som disponerar över utrymmen som avses i paragrafen dessutom ordna kundernas och deltagarnas vistelse så att personerna fördelas så glesst som möjligt med beaktande av verksamhetens särdrag och placera eventuella kundplatser tillräckligt långt från varandra.

I paragrafens 3 moment föreskrivs om de aktörer som omfattas av skyldigheterna som föreskrivs i paragrafen 58 c. Enligt 4–5 momentet i paragrafen gäller skyldigheterna som föreskrivs i 1 momentet dock inte verksamhet som hör till privatlivet eller familjelivet och de får inte hindra rätten till lagstadgade tjänster eller rätten att få sin sak behandlad av en behörig myndighet eller hindra en tjänsteman eller tjänsteinnehavare från att sköta sina tjänsteåligganden.

Enligt 7 momentet i den aktuella paragrafen får närmare bestämmelser om ordnande av möjlighet att rengöra händerna, om instruktioner till kunder och deltagare samt om rengöring av utrymmen och ytor utfärdas genom förordning av statsrådet.

Om det är uppenbart att åtgärderna enligt 58 c § och andra åtgärder som redan har vidtagits inte är tillräckliga och om det för att förhindra spridning av covid-19-epidemin när de kriterier som anges i 2 momentet uppfylls är nödvändigt, kan regionförvaltningsverket enligt 58 d § 1 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar inom sitt verksamhetsområde meddela ett beslut som förpliktar alla aktörer som nämns i 5 momentet och förordnar att användningen av utrymmen som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrupps vistelse ska ordnas så att kunder och de som deltar i verksamheten samt sällskap de facto kan undvika i 4 momentet avsedd närkontakt med varandra. En ytterligare förutsättning för regionförvaltningsverkets beslut är att åtgärderna är nödvändiga i flera kommuners områden. Av beslutet ska det framgå att aktören kan fullgöra sin skyldighet genom att begränsa antalet kunder, genom att arrangera kundplatserna eller lokalerna eller på något annat sätt som beaktar verksamhetens särdrag. I beslutet ska det dessutom redogöras för vad som avses med utrymmen som är öppna för allmänheten och utrymmen avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrupps vistelse samt närkontakt. Skyldigheterna enligt ett samtidigt gällande beslut av kommunen kompletterar de skyldigheter som fastställts i ett beslut av regionförvaltningsverket som är i kraft inom kommunens område.

Enligt 2 momentet i den aktuella paragrafen kan ett beslut enligt 1 momentet fattas om incidensen av bekräftade smittfall inom sjukvårdsdistriktets område under de senaste 14 dagar för vilka information finns att tillgå är minst 25 per 100 000 invånare och det inom kommunens eller sjukvårdsdistriktets område konstateras sjukdomskluster vars smittkedjor inte kan spåras på ett tillförlitligt sätt och som enligt en sakkunnigbedömning medför en betydande risk för spridning av nya smittor inom området.

I 3 momentet i den aktuella paragrafen föreskrivs att i 1 momentet avsedda utrymmen som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrupps vistelse är 1) utrymmen inomhus som används för samtidig vistelse av fler än 10 kunder eller deltagare, 2) med avseende på område och funktion avgränsade utrymmen utomhus som används för syften som riktar sig till fler än 50 kunder eller deltagare samtidigt och för vars användning för verksamheten i fråga verksamhetsarrangören ansvarar vid en viss tidpunkt och 3) utrymmen som används för verksamhet som avses i 58 g 4 mom. oberoende av antalet kunder eller deltagare i verksamheten.

Enligt 4 momentet i den aktuella paragrafen avses med närkontakt att människor 1) vistas i samma utrymme inomhus på mindre än två meters avstånd från varandra i mer än 15 minuter eller 2) har fysisk kontakt med varandra.

Offentlig

Enligt 5 momentet i paragrafen förpliktar ett beslut som avses i 1 momentet följande aktörer som disponerar över utrymmena och använder dem i sin verksamhet:

- 1) privata sammanslutningar, stiftelser och andra juridiska personer, dock inte de utövare av förplägnadsverksamhet som avses i 1 § 2 momentet 6 punkten i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet och i motsvarande lagstiftning i landskapet Åland;
- 2) enskilda näringsidkare;
- 3) kommuner och samkommuner;
- 4) religionssamfund;
- 5) offentligrättsliga inrättningar.

Enligt 6–7 momenten i paragrafen tillämpas ett beslut som avses i 1 momentet dock inte på läroanstalternas verksamhet, småbarnspedagogik, professionell idrott eller verksamhet som hör till privatlivet eller familjelivet. Ett beslut som avses i 1 momentet får inte heller hindra rätten till lagstadgade tjänster eller rätten att få sin sak behandlad av en behörig myndighet eller hindra en tjänsteman eller tjänsteinnehavare från att sköta sina tjänsteåligganden.

Enligt 8 momentet i den aktuella paragrafen får ett beslut som avses i 1 momentet fattas för högst en månad åt gången. Beslutet ska omedelbart upphävas om de kriterier som anges i paragrafen inte längre uppfylls.

Enligt 58 g § 4 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar förpliktar ett beslut som avses i 1 momentet aktörer som disponerar över utrymmen när de utövar idrotts- eller sportverksamhet som avses i 1 punkten eller nöjes- eller rekreationsverksamhet som avses i 2–6 punkten i följande utrymmen:

- 1) utrymmen inomhus som används för lagsport, gruppträning, utövande av kontaktsporter och andra motsvarande former av sport eller idrott samt träningslokaler och andra motsvarande utrymmen för inomhusidrott,
- 2) allmänna bastur och simhallars, friluftsbads och badinrättingars bassängområden samt omklädningsrum som finns i omedelbar anslutning till dem,
- 3) dansställen och utrymmen som används för körsång, amatörteater och annan motsvarande hobbyverksamhet i grupp,
- 4) nöjes- och temaparker, tivolin samt djurparkers utrymmen inomhus,
- 5) inomhuslekparker och inomhuslekplatser;

6) allmänna utrymmen i köpcentra, med undantag för affärslokaler i detaljhandeln och lokaler som används för tillhandahållande av tjänster samt passager till dessa lokaler.

Enligt 58 h § 1 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar ska, om det kommunala organ som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar eller regionförvaltningsverket har fattat ett beslut som avses i 58 d § 1 momentet, den aktör som disponerar över utrymmen avsedda för kunder eller deltagare och den aktör som använder utrymmena i sin verksamhet utarbeta en skriftlig plan för hur aktören fullgör de skyldigheter och iakttar de begränsningar som fastställts i beslutet. Enligt 3 momentet i den aktuella paragrafen ska den plan som avses i paragrafen på begäran visas för kommunen eller regionförvaltningsverket. Planen, med undantag av personuppgifter som ingår i den, ska i utrymmet hållas framlagd för kunderna och dem som deltar i verksamheten. I 4 momentet i den aktuella paragrafen föreskrivs att närmare bestämmelser om innehållet i och utarbetandet av den plan som avses i denna paragraf får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Enligt 59 a § 1 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar övervakar regionförvaltningsverket och kommunen inom sina verksamhetsområden fullgörandet av de skyldigheter och iakttagandet av de begränsningar som det föreskrivs om i 58 §, 58 c § 1 och 2 momentet, 58 d samt 58 h § 1 momentet samt iakttagandet av beslut som gäller dessa. I 59 b § i lagen om smittsamma sjukdomar föreskrivs om inspektioner som görs för att genomföra övervakningen och i 59 c § om behörigheten att meddela förelägganden och tvångsmedel.

Enligt 1 § 1 momentet 14 punkten i statsrådets förordning om smittsamma sjukdomar är infektionen som orsakas av den nya typen av coronavirus en allmänfarlig smittsam sjukdom.

Förarbetet till lagen

Enligt specialmotiveringarna i regeringens proposition (245/2020) gällande 58 d § bestäms basen för regionförvaltningsverkets och kommunens prövning enligt THL:s data och anvisningar med beaktande av den noggrannare områdesbild sjukvårdsdistriktet skapar och andra regionala åtgärder. Besluten ska motiveras med regionala behov, och de ska innehålla en helhetsbedömning av åtgärdernas epidemiologiska och samhälleliga konsekvenser. Enligt propositionen är syftet utöver att hindra spridningen av coronavirussmitta att ur näringsidkarens perspektiv iaktta den förvaltningsrättsliga principen om minsta olägenhet, och de metoder som medför fler skyldigheter för näringsidkarna ska komma i sista hand.

I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar och temporär ändring av lagen

om smittsamma sjukdomar (RP 73/2021 rd) konstateras i specialmotiveringen till 58 d § att det föreslås att 4 mom. ska ändras så att ett avstånd på mindre än två meter till en annan människa i fråga om definitionen av närkontakt gäller endast utrymmen inomhus.

Enligt regeringens proposition är syftet med säkerhetsavståndet enligt Institutet för hälsa och välfärd att minska den virusmängd som från den person som bär smitta hamnar i en utsatt persons omedelbara närhet och i sista hand i andningsvägarna. Ett säkerhetsavstånd på en meter minskar risken för smitta, och ett två meters säkerhetsavstånd minskar risken ytterligare. I trånga utrymmen inomhus eliminerar dessa avstånd dock inte heller risken för smitta. När det gäller säkerhetsavståndet är det enligt Institutet för hälsa och välfärd också av betydelse om personerna är ansikte mot ansikte, parallellt eller t.ex. efter varandra.

Coronaviruset smittar i huvudsak via droppsmitta när en person som insjuknat hostar eller nyser. Till största delen faller de här dropparna till marken inom en meters avstånd. På detta baserar sig det ursprungliga säkerhetsavståndet. Coronaviruset kan också smitta luftburet, dvs. i form av små aerosoler. Detta innebär att det när man hostar och talar utöver större droppar också uppstår mycket små partiklar, aerosoler, som kan bli och sväva i luften för en längre tid. Då kan smittan fås också på ett längre avstånd än två meter. Luftburna smittfall, dvs. smittfall via aerosoler, har observerats närmast i sådana utrymmen inomhus där ventilationen är dålig. I vissa fall hade den person som insjuknat dessutom andats kraftigt, t.ex. sjungit, ropat eller talat högljutt. Med hjälp av noggranna laboriemetoder har virusets genom (RNA) kunnat hittas på t.o.m. 7–8 meters avstånd. I dessa fall saknas dock nästan utan undantag bevis för om viruset också kan orsaka smitta eller om virusets små RNA-mängder endast kan hittas med känsliga metoder. I utrymmen utomhus minskar risken för smitta betydligt jämfört med utrymmen inomhus där ventilationen är bristfällig och där man vistas nära varandra.

Enligt regeringens proposition ska i fråga om säkerhetsavstånden bl.a. egenskaperna för utrymmet i fråga och ventilationen för utrymmet beaktas. En kategorisk rekommendation om ett säkerhetsavstånd på två meter betjänar inte alla utrymmen och därför bör man i regleringen beakta hur säkerhetsavståndet kan tillämpas i olika utrymmen. Den föreslagna ändringen gör det möjligt att bättre än för närvarande ordna olika evenemang i utrymmen utomhus och idrotts- och motionstjänster samt att övervaka de skyldigheter som gäller dem. Även om avståndet som gäller ett säkerhetsavstånd på två meter inte längre förutsätts i utrymmen utomhus, ska de allmänna hygienbestämmelser som det föreskrivs om i 58 c § dock iakttas vid evenemang och hobbyverksamhet utomhus. Således ska kundernas och deltagarnas vistelse vid hobbyverksamhet och evenemang fortsättningsvis ordnas så gles som det bara är möjligt med

beaktande av särdragen i verksamheten i fråga och eventuella kundplatser placeras tillräckligt långt från varandra. De restriktioner i fråga om sammankomster som regionförvaltningsverken har fastställt har varit olika på olika håll i Finland. Enligt bestämmelserna har t.ex. offentliga tillställningar och allmänna sammankomster av en viss storlek kunnat ordnas i begränsade utrymmen utomhus och inomhus om man vid tillställningarna följer den anvisning som Institutet för hälsa och välfärd och undervisnings- och kulturministeriet gett om säkerhetsavstånd och hygienpraxis.

I social- och hälsovårdsutskottets betänkande (ShUB 14/2021 rd) konstateras gällande regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar och temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar att regionförvaltningsverkens beslut om begränsningar ofta har gällt regionförvaltningsverkets hela verksamhetsområde. Social- och hälsovårdsutskottet betonar att en rättvis behandling av olika sektorer innebär att såväl statsrådet som varje regionförvaltningsverk och Transport- och kommunikationsverket innan de fattar sitt beslut ska göra en tillräckligt detaljerad avvägning på regional nivå av om begränsningarna är nödvändiga och proportionerliga. Framför allt i geografiskt sett stora landskap är det inte nödvändigtvis motiverat med restriktioner specificerade enligt landskap eller ens sjukvårdsdistrikt, om smittfall förekommer i andra befolkningskoncentrationer långt borta.

Nationell styrning och det epidemiologiska läget

Enligt Institutet för hälsa och välfärd smittar det nya coronaviruset (SARS-CoV2) framför allt som droppsmitta när en insjuknad person hostar eller nyser. Vid närkontakt kan covid-19 också smitta genom beröring, om en insjuknad exempelvis har hostat i handen och därefter rört en annan person. Virusets dessutom smitta vid beröring av ytor där det nyligen kommit luftvägssekret från en smittad person. Coronavirusen är dock uppbyggda så att de inte klarar sig en längre tid på ytor.

Det är typiskt för virus att de muterar. Muterade virus kan till sina egenskaper avvika från den tidigare virusstammen. Muterade virusstammar kan exempelvis gällande smittsamheten klassas som så kallade oroväckande coronavirusvarianter (variant of concern, VOC).

Institutet för hälsa och välfärd följer aktivt upp hur coronaviruset muterar och bedömer varianternas verkningar på coronavirusepidemin. Ute i världen cirkulerar för närvarande många olika varianter av coronaviruset. Spridningen av nya virusvarianter kan bekämpas på samma sätt som spridningen av det tidigare cirkulerande coronaviruset.

Utöver VOC-varianterna cirkulerar det i Finland och på andra håll i världen också andra muterade virusstammar där man inte ännu känner till hur mutationerna påverkar smittsamheten eller vaccinationsskyddet.

Coronavaccinet skyddar mot covid-19 och särskilt allvarliga former av sjukdomen. Vaccinet mot covid-19 hindrar dessutom virusinfektion och utsöndringen av viruset samt smitta mellan människor väl. På basis av detta är tanken att vaccin mot covid-19 kan bidra till uppkomsten av så kallat indirekt skydd och flockskydd. Hur god skyddseffekt den vaccinerade får beror på den vaccinerades ålder och bakomliggande sjukdomar; på hurdan coronasmitta det är fråga om och vilka virus som cirkulerar vid den aktuella tidpunkten. Enligt dagens kunskap skyddar de vaccin mot covid-19 som används också mot nya virusvarianter, men vaccinernas skyddseffekt kan vara sämre mot vissa varianter. Det är sannolikt att vaccinationen skyddar den vaccinerade mot allvarlig covid-19-infektion också när infektionen orsakas av muterat virus.

Coronavaccineringarna har inletts inom EU och 27.12.2020 även i Finland.

Statsrådet har i sitt principbeslut av (V NK/2020/106) förordat social- och hälsovårdsministeriets handlingsplan för genomförande av rekommendationer och begränsningar enligt hybridstrategin för hantering av den 3 september 2020 coronakrisen efter covid-19-epidemins första fas (Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2020:27). Enligt planen är utgångspunkten för hanteringen av epidemin åtgärder och beslut som enligt lagen om smittsamma sjukdomar fattas av lokala och regionala myndigheter.

Social- och hälsovårdsministeriet har dessutom 29.12.2020 sänt kommunerna, sjukvårdsdistrikten och övriga samkommuner ett brev om uppdatering av handlingsplanen för hybridstrategin (VN/288/2020). I brevet konstateras det att ministeriet i enlighet med Statsrådets principbeslut 22.12.2020 har uppdaterat handlingsplanen för hybridstrategin. I brevet konstateras det att handlingsplanen innehåller en redogörelse för beskrivningar som karaktäriserar tre epidemifaser. Med hjälp av beskrivningarna ska behovet och riktandet av rekommendationer och restriktioner bedömas och beskrivningarna ska användas som stöd för beslutsfattandet på regional och nationell nivå. Vissa detaljer i beskrivningarna av de olika epidemifaserna har preciserats på basis av erfarenheterna hösten 2020.

Statsrådet har med sitt principbeslut (STM/12/2021) av den 26 januari 2021 förordat att social- och hälsovårdsministeriet kompletterar handlingsplanen för genomförandet av hybridstrategin. Social- och hälsovårdsministeriet har 28.1.2021 utfärdat ett styrbrev om begränsningsåtgärder för att hindra spridningen av den nya virusvarianten och epidemin (VN/909/2021). Enligt brevet utgör de nya varianter av SARS-CoV-2 som har upptäckts ett nytt

potentiellt betydande epidemiologiskt hot. Dessa virusvarianter sprider sig betydligt snabbare än coronavirusets tidigare undertyper. Trots att letaliteten inte verkar ha ökat kan den nya virusvarianten leda till en epidemi som sprids betydligt snabbare än förut, och på grund av det ökade antalet sjukdomsfall allvarligt hota hälso- och sjukvårdssystemets bärkraft. Eftersom den nya virusvarianten utgör ett allvarligt nytt hot har handlingsplanen för hybridstrategin kompletterats den 26 januari 2021. Statsrådet har förordat kompletteringen genom sitt principbeslut. I brevet ges baserat på handlingsplanen rekommendationer för åtgärder i det rådande läget. I brevet lyfter man också fram att kompletteringen av handlingsplanen beskriver hur två olika situationer där epidemin accelererar kan se ut och åtgärdshelheterna för dessa situationer.

Statsrådet fattade 25.2.2021 ett principbeslut om att övergå till nivå två som avses i kompletteringen av handlingsplanen för hybridstrategin (STM/2021/32). Social- och hälsovårdsministeriet har 25.2.2021 utfärdat styrbrevet *Restriktioner för att hindra spridningen av virusvarianten och epidemin – nya befogenheter enligt lagen om smittsamma sjukdomar och handlingsplanen för hybridstrategin (VN4947/2021)*. I brevet konstateras det att ändringen av lagen om smittsamma sjukdomar (147/2021), genom vilken nya temporära befogenheter för att förhindra spridning av epidemin fogades till lagen, trädde i kraft den 22 februari 2021. De tillfälliga befogenheterna gäller till och med den 30 juni 2021. Med anledning av lagändringen har ministeriet den 25 februari 2021 uppdaterat del 3 i handlingsplanen samt som bilaga till den ministeriernas tidigare åtgärdsrekommendationer för epidemins olika faser, som gavs den 23 oktober 2020.

Den 1 mars 2021 har statsrådet i samverkan med republikens president konstaterat att det råder undantagsförhållanden i Finland (V NK/2021/21). I motiveringspromemorian till statsrådets beslut konstateras det att när syftet är att bekämpa covid-19 och trygga hälso- och sjukvårdens bärkraft kan situationen inte fås under kontroll med myndigheternas normala befogenheter. Social- och hälsovårdsministeriet har i sitt styrbrev (VN/5229/2021) 1.3.2021 styrt regionerna alla de områden som enligt Institutet för hälsa och välfärds och ministeriets bedömning uppfyller kriterierna för samhällsspridningsfasen eller som med tanke på behovet av åtgärder kan anses befinna sig i denna fas att införa de åtgärder för samhällsspridningsfasen (inkl. de nya befogenheterna enligt lagen om smittsamma sjukdomar) och de tilläggsåtgärder på nivå två som anges i handlingsplanen och den kompletterande handlingsplanen för genomförandet av hybridstrategin.

Social- och hälsovårdsministeriet har i sitt brev 23.4.2021 *Restriktioner för att hindra spridningen av virusvarianten och epidemin (VN/11430/202)* fortsatt styrt regionerna enligt åtgärdsnivå 2 till och med 31.5.2021.

Ministeriet styr regionerna i samhällsspridningsfasen att bland annat fatta beslut enligt 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar om att ställa förutsättningar för användningen av utrymmen som är avsedda för kunder och deltagare då kriterierna som avses i bestämmelsen uppfylls och beslut enligt 58 § i lagen om smittsamma sjukdomar som förbjuder offentliga tillställningar med över sex personer eller i sista hand helt förbjuder ordnandet av offentliga tillställningar så att tillställningar med högst sex personer är tillåtna enbart av tvingande lagstadgat skäl. Dessutom rekommenderas i brevet att man i områden som bedöms vara i accelerationsfasen inför motsvarande åtgärder för att effektivisera den riksomfattande epidemibekämpningen och hindra spridningen av epidemin. I brevet konstateras att om man innan den utsatta tiden då styrningen upphör frångår åtgärdsnivåerna så ger ministeriet en särskild ny styrning om dess betydelse och åtgärdsförslagen som förknippas med epidemifaserna.

Statsrådet konstaterade att undantagsförhållandena har upphört 27.4.2021 och utfärdade förordningar som upphäver befogenheterna som infördes med stöd av undantagsförhållandena (VNK/2021/48).

Statsrådet fattade 6.5.2021 ett principbeslut om att frångå användningen av åtgärdsnivåerna som avses i kompletteringen av handlingsplanen för hybridstrategin (STM/2021/83). Statsrådet konstaterar i principbeslutet att det är motiverat att frångå användningen av åtgärdsnivåerna. Statsrådet förordar att social- och hälsovårdsministeriet upphäver de kompletterande åtgärderna till handlingsplanen för genomförandet av hybridstrategin av den 26 januari 2021 som gjordes för att hindra en hotande snabb accelerering av epidemin och att virusvarianter som smittar lättare blir vanligare. Social- och hälsovårdsministeriet styr genom principbeslutet alla områden att som fortsatt åtgärd slopa de ytterligare åtgärderna förknippade med åtgärdsnivåerna och övergå till åtgärderna för epidemifasen i regionen enligt handlingsplanen för hybridstrategin.

Statsrådet fattade den 27 maj 2021 principbeslutet (STM/2021/100) om en handlingsplan för genomförande av hybridstrategin för hantering av covid-19-epidemin samt om översyn av handlingsplanen. Social- och hälsovårdsministeriet utfärdade den 27 maj 2021 ett styrningsbrev om Åtgärdsrekommendationer enligt den uppdaterade handlingsplanen för hybridstrategin för att förhindra spridningen av epidemin (VN/14345/2021). Genom brevet styrs åtgärdsrekommendationerna enligt den uppdaterade handlingsplanen för hybridstrategin för epidemins fas. Styrningen följer brevet fram till den 30 juni 2021. De rekommendationer som behandlas i brevet baserar sig på den handlingsplan för hybridstrategin som uppdaterades den 27.5.2021 och utgör de åtgärdshelheter för varje epidemifas som myndigheterna i områdena kan tillämpa för att bromsa epidemin.

I brevet rekommenderas att begränsningsbeslut enligt 58 d § fattas för regioner som är i samhällsspridning eller accelerationsfasen om kriterierna som anges i lagen uppfylls.

Enligt Institutet för hälsa och välfärds riksomfattande lägesrapport för uppföljning av hybridstrategin 26.5.2021 började antalet nya covid-19-fall i Finland klart minska efter mitten av mars och epidemin mattades av. Rekommendationerna och restriktionerna och att de har följts noggrant vände epidemiutvecklingen i en positiv riktning. Dessutom har vaccinationerna påverkat det epidemiologiska läget gynnsamt.

Under de senaste fyra veckorna har antalen fall emellertid hållits på en stabil nivå. Veckorna 17–20 diagnostiserades cirka 1300–1500 fall per vecka. Under vecka 20 (17–23 maj) diagnostiserades sammanlagt 1302 nya fall av covid-19, vilket är mer än 100 fall färre än veckan innan. Under de två senaste veckorna förekom 49 nya fall per hundra tusen invånare och under de två föregående veckorna 52.

Det uppskattade effektiva smittsamhetstalet är för närvarande 0,95–1,15 (90 % sannolikhetsintervall). Talet är lite högre än förra veckan. Under hela april månad var det uppskattade smittsamhetstalet mindre än ett.

Även om vaccinationerna går framåt under våren och sommaren och säsongsvariationen stöder en förbättring av epidemiläget så har läget åter försämrats i vissa områden i maj. Antalet smittfall kan åter börja öka när restriktionerna redan har lindrats i vissa områden och kontakterna mellan människor ökar när sommaren närmar sig. Dessutom kan coronavirusvarianterna som smittar lättare för sin del öka antalet smittor.

Det finns stora skillnader i det epidemiologiska läget mellan olika regioner: i landets södra och sydvästra delar är incidensen av covid-19-fall alltför högre än på andra håll i landet. I vissa områden har den positiva utvecklingen stannat av och i vissa områden har lokala smittkluster lett till en försämring av det regionala läget.

Alltför har man gått flitigt på coronavirustest. Det är skäl för var och en att utan dröjsmål söka sig till test också vid lindriga symtom, även om man har fått en eller två vaccindoser. Vecka 20 gjordes över 117 000 test, en aning fler än förra veckan. Andelen positiva prov av de undersökta proven var cirka 1,1 % vecka 20. Den lilla procentuella andelen positiva prov är en bra indikator som berättar att smittorna som cirkulerar bland befolkningen alltför upptäcks på ett effektivt sätt.

I hela landet kunde smittkällan för nya inhemska smittor utredas i över 70 % av fallen. Cirka 35 % av de nya smittorna konstaterades hos personer som var i karantän då smittan diagnostiserades.

Belastningen av sjukhusvården var störst i slutet av mars före påsk (veckorna 12 och 13). Antalet patienter som vårdades på avdelningar inom specialiserad sjukvård och primärvården var litet under april-maj. Behovet av intensivvård minskade i slutet av mars och början av april, men under de första veckorna i maj hölls antalet patienter på riksnivå mer stabilt. Under den senaste veckan har behovet av intensivvård emellertid fortsättningsvis minskat. Prognoserna för den kommande veckans riksomfattande antal vårdperioder inom den specialiserade sjukvården och intensivvården ligger ungefär på samma nivå som prognoserna förra veckan.

Coronavaccineringen fortskrider bra i alla specialansvarsområden. I hela landet har över 90 % av dem som har fyllt 70 år och 50 % av alla som har fyllt 16 år fått en vaccindos. Uppskattningen är att alla villiga som har fyllt 16 år ska ha fått sin första vaccindos före utgången av juli månad.

Vaccinet mot covid-19 skyddar bra mot covid-19 och allvarliga former av sjukdomen. Vaccinet eliminerar emellertid inte fullt risken för att bli smittad eller smitta andra. Därför är det viktigt att också de som har fått en eller två vaccindoser fortsättningsvis ser till handhygienen, säkert avstånd, använder munskydd, söker sig till coronavirustest när de har symtom och följer övriga anvisningar för att förebygga spridningen av viruset.

Regeringen godkände 20.4.2021 en plan för avveckling av coronarestriktionerna och utfärdade 27.4 förordningar om att upphäva utövningen av befogenheter enligt beredskapslagen. Social- och hälsovårdsministeriet fattade den 10 maj ett beslut enligt vilket man vid bekämpningen av coronaepidemin slopar de riksomfattande åtgärdsnivåerna. Regionala begränsningar och rekommendationer betonas i fortsättningen vid bekämpningen av coronaviruset.

Även om det epidemiologiska läget som helhet har förbättrats efter mitten av mars så är det motiverat att upprätthålla effektiva och täckande metoder för att hindra smittor i regionerna. Välavvägda begränsningsåtgärder samt effektiv testning och snabb smittspårning möjliggör en gynnsam utveckling av det epidemiologiska läget. En fortsatt gynnsam utveckling är en förutsättning för att det fortsättningsvis ska gå att lätta på och avveckla begränsningarna.

Coronaviruset smittar effektivt i sociala situationer. Var och en kan med sitt eget agerande bromsa upp spridningen av coronaviruset. Det är ytterst viktigt att fortsättningsvis följa de rekommendationer och restriktioner som är i kraft och att begränsa antalet kontakter. Också vid lindriga symtom som passar in på covid-19 ska man genast söka sig till test. Smittspridningen av de nya virusmutationerna mellan människorna kan förhindras med samma metoder som i fråga om coronaviruset som förekom redan tidigare.

Regeringen har fattat beslut om inreserestriktionerna till och med den 15 juni 2021. Social- och hälsovårdsministeriet har anvisat alla behöriga myndigheter att agera på ett sådant sätt som situationens allvar kräver och utöva alla sina befogenheter som lagen om smittsamma sjukdomar möjliggör för att förhindra att coronavirusepidemin sprids.

Det epidemiologiska läget i sjukvårdsdistriktets område och erhållna sakkunnigutlåtanden

Syftet med regionförvaltningsverkets begränsande beslut är att som det föreskrivs i 1 § i lagen om smittsamma sjukdomar förebygga att sjukdomsläget förvärras. Risken för massexponeringar och för att sjukdomen sprids är särskilt stor i alla situationer med stora folksamlingar där personerna kan råka i närkontakt med varandra.

Sjukvårdsdistrikten inom Regionförvaltningsverket i Södra Finlands verksamhetsområde har i enlighet med den styrning som getts i social- och hälsovårdsministeriets brev den 10 september 2020 inrättat regionala samarbetsgrupper för covid-19. Samarbetsgrupperna beaktar i sina lägesbedömningar utöver epidemiläget också de totala konsekvenserna av smittbekämpningsåtgärderna, inklusive ekonomiska konsekvenser och konsekvenser som hänför sig till näringslivet. Regionförvaltningsverket deltar i arbetsgrupperna, liksom också företrädare för Institutet för hälsa och välfärd samt närings-, trafik- och miljöcentralerna i respektive region.

Regionförvaltningsverket har av Päijänne-Tavastlands regionala coronasamordningsgrupp fått en bedömning av covid-19-läget i sjukvårdsdistriktet och gruppens synpunkter på vilka regionala begränsningsåtgärder som behövs för att stävja epidemin.

Päijänne-Tavastlands sjukvårdsdistrikts regionala samarbetsgrupp konstaterade på sitt möte den 31 maj 2021 att hela distriktet alltjämt är i coronaepidemins samhällsspridningsfas, även om antalet fall har börjat minska. Enligt gruppen är incidensen över 14 dygn per 100 000 invånare i regionen 69. Under de senaste 7 dygnen var andelen positiva fall av alla Fimlab-testade över 1,5 %. Behovet av sjukhusvård minskar, det finns 7 covid-19-patienter på avdelning och en del av dem på intensivvårdsavdelning. Spårbarheten har förbättrats. Smittkällan har identifierats i 81 % av fallen. Smittor från oidentifierade källor innebär fortsättningsvis en avsevärd risk för smittspridning. Den brittiska variantens andel är nästan 100 %, genom sekvensering har dessutom upptäckts enskilda sydafrikanska varianter.

Samarbetsgruppen för coronaepidemin rekommenderar att regionförvaltningsverket förlänger beslutet enligt 58 d § i lagen om smittsamma till den 30 juni 2021. Enligt gruppen uppfylls kriterierna enligt 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar alltjämt i regionen. Områdets incidens över 14 dygn per 100 000 personer är cirka 70. Antalet smittor från

oidentifierade källor är 19 % och det medför fortsättningsvis en betydande risk för att smittan sprids. Den brittiska variantens andel är nästan 100 %, genom sekvensering har dessutom upptäckts enskilda sydafrikanska varianter.

Enligt Institutet för hälsa och välfärd (THL) riksomfattande lägesrapporter för uppföljningen av hybridstrategin var incidensen per 100 000 invånare över sju dagar veckorna 17–20 i Päijänne-Tavastlands sjukvårdsdistrikt 53.9, 60.1, 51.0 och 38.2 medan den procentuella andelen positiva prov av alla testade 3.1, 2.8, 2.7 och 2.0.

Slutsats

Statsrådet fattade den 27 maj 2021 principbeslutet (STM/2021/100) om en handlingsplan för genomförande av hybridstrategin för hantering av covid-19-epidemin samt om översyn av handlingsplanen. Social- och hälsovårdsministeriet utfärdade den 27 maj 2021 ett styrningsbrev om Åtgärdsrekommendationer enligt den uppdaterade handlingsplanen för hybridstrategin för att förhindra spridningen av epidemin. Genom brevet styrs åtgärdsrekommendationerna enligt den uppdaterade handlingsplanen för hybridstrategin för epidemins fasen. Styrningen följer brevet till och med den 30 juni 2021.

I brevet konstateras att alla har rätt till liv, och det allmänna ska främja befolkningens hälsa (7 § 1 mom. och 19 § 3 mom. i grundlagen). Alla har också rätt till oundgänglig omsorg och till tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster (19 § 1 mom. i grundlagen). Också de internationella människorättsförpliktelser som är bindande för Finland, i synnerhet människors rätt till liv (artikel 2 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna), innebär en skyldighet för det allmänna att agera och skydda. I de internationella människorättskonventionerna tryggas också rätten till hälsa (till exempel artikel 12 i konventionen om sociala, kulturella och ekonomiska rättigheter och artikel 11 i den reviderade Europeiska sociala stadgan). Det allmänna ska se till att bland annat dessa grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter tillgodoses (22 § i grundlagen). Det allmänna ska därmed säkerställa att liv och hälsa skyddas med alla till buds stående, effektiva och proportionerliga medel samt grunda beslutsfattandet på bästa tillgängliga information.

I brevet konstateras att alltid när man bedömer restriktioner, bör man således på ett enhetligt sätt beakta det allmännas ovannämnda skyldighet att förhindra att epidemin sprids och att trygga hälso- och sjukvårdskapaciteten. När beslut övervägs, måste man därför förutse vilken betydelse och inverkan åtgärdshelheten kommer att ha när läget förändras. Myndigheterna är skyldiga att vidta de åtgärder som behövs för att trygga de grundläggande fri- och rättigheterna med beaktande av spridningen av epidemin, bekämpningen av epidemin och uppföljningen av åtgärdernas

effekter samt uppföljningen av den totala nyttan av och kostnaderna för de åtgärder som vidtas

Regionförvaltningsverket konstaterar att epidemin för närvarande är i samhällsspridning i Päijänne-Tavastlands sjukvårdsdistrikt, även om antalen fall har börjat minska. Enligt erhållna utredningar är incidensen per 100 000 invånare över 14 dygn i Päijänne-Tavastland 69. I sjukvårdsdistrikten konstateras smittkluster som inte kan spåras på ett tillförlitligt sätt och som utgör en betydande risk för att nya smittor sprids. På grund av virusvarianterna är det epidemiologiska läget osäkert och kan till och med snabbt försämrats. Syftet med de meddelade begränsningarna är att kontrollera smittspridningen genom att bland annat begränsa kontakterna mellan människor.

Med beaktande av ovan och Institutet för hälsa och välfärd och sjukvårdsdistriktens rekommendationer i egenskap av sakkunniga anser Regionförvaltningsverket i Södra Finland det nödvändigt att för att hindra spridningen av den smittsamma sjukdomen meddela ett beslut enligt 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar för kommunernas områden i Päijänne-Tavastlands sjukvårdsdistrikt. Regionförvaltningsverket förpliktar samtliga aktörer som avses i 58 d § 5 moment i lagen om smittsamma sjukdomar att ordna användningen av sådana utrymmen som avses i 3 momentet som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrupps vistelse i kommunernas områden i Päijänne Tavastlands sjukvårdsdistrikt så att kunder, de som deltar i verksamheten och sällskap de facto kan undvika i 4 momentet avsedd närkontakt med varandra.

Aktören kan fullgöra sin skyldighet genom att begränsa antalet kunder, genom att arrangera kundplatserna eller lokalerna eller på något annat sätt som beaktar verksamhetens särdrag.

I det här beslutet avses med utrymmen som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrupps vistelse

- 1) utrymmen inomhus som används för samtidig vistelse av fler än 10 kunder eller deltagare
- 2) med avseende på område och funktion avgränsade utrymmen utomhus som används för syften som riktar sig till fler än 50 kunder eller deltagare samtidigt och för vars användning för verksamheten i fråga verksamhetsarrangören ansvarar vid en viss tidpunkt.
- 3) utrymmen som används för verksamhet som avses i 58 g 4 momentet oberoende av antalet kunder eller deltagare i verksamheten.

I det här beslutet avses med närkontakt att människor 1) vistas i samma utrymme inomhus på mindre än två meters avstånd från varandra i mer än 15 minuter eller 2) har fysisk kontakt med varandra.

Beslutet förpliktar följande aktörer som disponerar över utrymmena och använder dem i sin verksamhet:

- 1) privata sammanslutningar, stiftelser och andra juridiska personer, dock inte de utövare av förplägnadsverksamhet som avses i 1 § 2 momentet 6 punkten i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet och i motsvarande lagstiftning i landskapet Åland;
- 2) enskilda näringsidkare;
- 3) kommuner och samkommuner;
- 4) religionssamfund;
- 5) offentligrättsliga inrättningar.

Beslutet tillämpas inte på läroanstalternas verksamhet, småbarnspedagogik, professionell idrott eller verksamhet som hör till privatlivet eller familjelivet. Beslutet får inte hindra rätten till lagstadgade tjänster eller rätten att få sin sak behandlad av en behörig myndighet eller hindra en tjänsteman eller tjänsteinnehavare från att sköta sina tjänsteåligganden.

Aktörer som avses i det här beslutet ska dessutom beakta skyldigheten enligt 58 h § att utarbeta en skriftlig plan för hur de fullgör de skyldigheter och iakttar de begränsningar som fastställs i beslutet. Om det inte är möjligt att ordna verksamheten på det sätt som det här beslutet förutsätter, kan utrymmena för kunder och deltagare inte användas.

Regionförvaltningsverket i Södra Finlands beslut gällande kommunernas områden inom dess verksamhetsområde grundar sig på den nuvarande helhetsbedömningen av det regionala läget, där man har bedömt de regionala faktiska konsekvenserna av covid-19 för folkhälsan och utöver Institutet för hälsa och välfärds sakkunskap även har beaktat de regionala myndigheternas synpunkter samt social- och hälsovårdsministeriets styrning om behovet av begränsningsåtgärder. Vid prövningen av åtgärderna har man beaktat att beslutet har konsekvenser för samhället, ekonomin, näringslivet och grundläggande fri- och rättigheter. En näringsidkare kan för att fullgöra skyldigheterna enligt beslutet till exempel vara tvungen att begränsa antalet kunder, vilket kan leda till inkomstförlust och försämra verksamhetens lönsamhet och därigenom också påverka sysselsättningen. Med det här beslutet begränsas verksamheten bara till den del som det enligt den erhållna styrningen och sakkunnigutlåtanden är nödvändigt.

Regionförvaltningsverkets beslut enligt 58 § 1 momentet och 58 d § 1 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar får meddelas för högst en månad. Om det epidemiologiska läget förändras gör

regionförvaltningsverket en ny bedömning av beslutet att begränsa sammankomster och användningen av utrymmen.

På basis av ovan är det här beslutet nödvändigt för att hindra att den smittsamma sjukdomen sprids i kommunernas områden i Päijänne Tavastland sjukvårdsdistrikt.

TILLÄMPADE BESTÄMMELSER

Lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016)1, 8, 58 c, 58 d, 58 g, 58 h, 59 a-c och 91 §

Statsrådets förordning om smittsamma sjukdomar (146/2017) 1 och 5 §

SÖKANDE AV ÄNDRING

Enligt 90 § 1 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar får det här beslutet överklagas genom besvär hos Tavastehus förvaltningsdomstol på det sätt som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). En besvärsanvisning är bifogad.

VERKSTÄLLANDE

Med stöd av 91 § 1 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar verkställs det här beslutet omedelbart trots eventuellt överklagande.

MER INFORMATION

Mer information fås vid behov av regionförvaltningsöverläkare Laura Nikunen, tfn 029 501 6000 (växeln).

överdirektör Merja Ekqvist

regionförvaltningsöverläkare Laura Nikunen

BILAGOR

Bilaga 1, Kommunerna inom Päijänne-Tavastlands sjukvårdsdistrikt

DISTRIBUTION OCH PRESTATIONSavgift

Beslutet delges genom offentlig delgivning

Delgivningen av det här beslutet sker genom offentlig delgivning. Beslutet hålls framlagt hos Regionförvaltningsverket i Södra Finland till och med den 1 juli 2021. Ett meddelande om att beslutet hålls framlagt har publicerats i det allmänna datanätet på regionförvaltningsverkets webbplats www.rfv.fi.

Delfåendet av beslutet anses ha skett den sjunde dagen efter att ovan nämnda meddelande har publicerats på regionförvaltningsverkets webbplats.

För kännedom

Kommunerna och samkommunerna inom Päijänne-Tavastlands sjukvårdsdistrikt

Päijänne-Tavastlands sjukvårdsdistrikt som ombes informera läkarna som ansvarar för smittsamma sjukdomar i dess område om beslutet

Polisinrättningen i Tavastland

Päijänne Tavastlands räddningsverk

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården

Institutet för hälsa och välfärd

Social- och hälsovårdsministeriet

Undervisnings- och kulturministeriet

Statsrådets kansli kommunikationsavdelning

Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata

Avgiftsfritt